

STAV UNIE
V ROCE
2018

Hlasování kvalifikovanou většinou: Nástroj k zefektivnění zahraniční a bezpečnostní politiky EU

#SOTEU

12. září 2018

„Pokud chceme být tzv. weltpolitikfähig (*), musíme zjednodušit naše rozhodovací procesy. Naše snaha dosáhnout vždy jednomyslnosti nám brání v tom, působit na globální scéně věrohodně. Evropská unie nebyla schopna se dohodnout na jednotném přístupu k problematice v oblasti Jihočínského moře. Nebyli jsme schopni předložit jednotný postoj k otázce dodržování lidských práv v Čínské lidové republice. Nedosáhli jsme jednotného pohledu na Jeruzalém. Musíme naše rozhodovací postupy zjednodušit, aby mohla Evropská unie dosahovat společného postoje rovněž pomocí hlasování kvalifikovanou většinou. Navzdory rozšířenému přesvědčení by se tento postup nevztahoval na případy úprav Smlouvy, jelikož ustanovení čl. 31 odst. 3 Lisabonské smlouvy Evropské radě umožňuje jednomyslně přijmout rozhodnutí, jímž stanoví oblasti, kde bude moci v budoucnu rozhodovat kvalifikovanou většinou.“

Projev předsedy Komise Jean-Claude Junckera při příležitosti 54. bezpečnostní konference v Mnichově, 17. února 2018

Evropská unie se v historii mnohokrát postupně odklonila od jednomyslnosti k hlasování kvalifikovanou většinou. Tento postup byl poprvé zaveden Jednotným evropským aktem a dnes je standardním pravidlem pro hlasování v rámci rozhodovacího procesu EU. To je v kontrastu k situaci společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU, kde se trvá na jednomyslném rozhodování – a to i přesto, že Smlouvy umožňují zvolit flexibilnější formu.

Příklady úspěchů zahraniční politiky EU

Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU nabyla za posledních několik let na významu. Na mezinárodním poli se EU stává stále významnějším hráčem a pro své univerzální hodnoty je mnohými považována za vzor.

Kontinuálně podporuje mír a prosperitu v sousedních zemích i jinde ve světě: přispěla k normalizaci vztahů mezi Bělehradem a Pířtinou, zasáhla při porušování mezinárodního práva ze strany Ruské federace na východě Ukrajiny, iniciovala a zprostředkovala vyjednávací proces týkající se jaderného programu Iránu.

Nicméně je stále patrnější, že současné náročné podmínky na světovém poli si u společné zahraniční a bezpečnostní politiky vyžadují změnu přístupu.

Místopředsedkyně Komise a vysoká představitelka Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku Federica Mogheriniová při jednáních s Íránem o jaderné problematice v Lausanne, 26. března – 2. dubna 2015

Federica Mogheriniová předsedá dialogu mezi Bělehradem a Pířtinou v červnu 2017 – prezident Kosova Hashim Thaci, Federica Mogheriniová a prezident Srbska Aleksandar Vučić

(*) schopni jednat věrohodně na celosvětové úrovni.

EU jako globální aktér

Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU nabyla za posledních několik let na významu, nicméně v některých oblastech by se schopnost Unie jednat mohla podstatně zvýšit. Jde například o obranu a prosazování lidských práv, uvalování sankcí EU nebo přijímání postoje ke klíčovým regionálním a geopolitickým otázkám. Je proto třeba zavést flexibilní, účinný rozhodovací mechanismus, který by Unii umožnil rychle a přiměřeně reagovat na stále se měnící globální výzvy. Za tímto účelem vyzval předseda Komise Juncker Evropskou radu, aby využila stávajících možností stanovených ve Smlouvě o EU a přijímala více rozhodnutí kvalifikovanou většinou:

- Ustanovení čl. 31 odst. 2 Smlouvy o Evropské unii umožňuje Radě rozhodovat v určitých předem stanovených případech kvalifikovanou většinou.
- Na základě tzv. překlenovacího ustanovení čl. 31 odst. 3 Smlouvy o Evropské unii, které se týká společné zahraniční a bezpečnostní politiky, má Evropská rada pravomoc hlasování kvalifikovanou většinou ve specifických oblastech společné zahraniční a bezpečnostní politiky dále rozšířit, pokud se na tom členské státy jednomyslně dohodnou.

Evropská komise navrhuje prozkoumat obě tyto možnosti. Stanovila tři konkrétní, realistické oblasti, v nichž by mělo být použito překlenovacího ustanovení okamžitý pozitivní účinek, přičemž by se tím nijak nenarušila rozhodovací kultura Unie založená na nalezení konsensu.

Posun od jednomyslnosti ke kvalifikované většině v zahraniční politice – TŘI OBLASTI

1 POSTOJE K OTÁZKÁM LIDSKÝCH PRÁVN A MEZINÁRODNÍCH FÓRECH, JAKO JE RADA OSN PRO LIDSKÁ PRÁVA

Dosažení politické jednoty v otázkách lidských práv je nezbytné pro zachování tzv. „měkké síly“ EU a důvěryhodnosti na mezinárodním poli v rámci multilaterálních organizací i mimo ně.

2 ROZHODNUTÍ O UVALENÍ SANKCÍ

Politika sankcí EU je jedním z nejvýznamnějších nástrojů zahraniční politiky Unie, jelikož se tak na základě hospodářského významu EU může dosahovat zahraničněpolitických cílů. Interně je jednota EU nezbytná pro zachování rovných podmínek na jednotném trhu a zajištění účinnosti společných pravidel v rámci schengenského prostoru.

3 ROZHODNUTÍ O ZAHÁJENÍ A REALIZACI CIVILNÍCH MISÍ V REAKCI NA KRIZE V ZAHRANIČÍ

Evropská unie usiluje o zajištění stability ve svém sousedství. Z tohoto důvodu je pravděpodobné, že vzroste počet a význam civilních misí.

Výhody hlasování kvalifikovanou většinou v zahraniční politice

Využitím hlasování kvalifikovanou většinou se zajistí větší efektivita, důvěryhodnost a pádnost argumentace Unie na mezinárodní scéně a Unii to usnadní:

prosadit **svůj potenciál** na mezinárodním poli na základě pevných, konzistentních postojů,

reagovat **rychle a efektivně** na výzvy zahraniční politiky, ať již v sousedních zemích, nebo jinde ve světě,

zvýšit **odolnost EU** tím, že členské státy ochrání od tlaků a snah třetích zemí narušit jednotu EU.

Nevýhody jednomyslného hlasování v oblasti společné zahraniční a bezpečnostní politiky

MEZINÁRODNÍ PRÁVNÍ PŘEDPISY V OBLASTI LIDSKÝCH PRÁV

V červnu 2017 Evropská unie nedokázala na zasedání Rady OSN pro lidská práva v Ženevě zaujmout stanovisko k situaci lidských práv v Číně, a to právě v důsledku požadavku jednomyslnosti. Bylo to zcela poprvé, kdy EU nedokázala přijmout v Radě OSN pro lidská práva jakékoli stanovisko.

POSTOJE EU V RÁMCI ZAHRANIČNÍ POLITIKY

V červenci 2016 nebyla EU schopna dostatečně rychle vyjádřit svou podporu rozhodnutí arbitrážního tribunálu ustaveného podle Úmluvy Organizace Spojených národů o mořském právu ve věci Jihočínské moře, a to v důsledku námitek vznesených několika málo členskými státy, které se navíc nevztahovaly přímo k dané věci. Až po několika dnech intenzivního jednání bylo v postoji EU dosaženo shody. To však již nemělo vliv na prosazení daného rozhodnutí.

SANKCE EU

V létě roku 2017 se v důsledku požadavku jednomyslnosti zablokovalo přijetí cíleného restriktivního opatření EU proti Venezuele v reakci na maření činnosti demokraticky zvoleného Národního shromáždění. Příslušná opatření byla přijata až v listopadu 2017. Mezitím se však situace dále zhoršila. V důsledku pravidel pro jednomyslné hlasování se rovněž pozdrželo či zabránilo dosažení dohody o tom, které osoby a subjekty mají být zařazeny na seznam stávajících sankčních režimů EU.

CIVILNÍ MISE SPOLEČNÉ BEZPEČNOSTNÍ A OBRANNÉ POLITIKY

V některých případech byl požadavek jednomyslnosti použit jako nástroj vyjednávání. V roce 2018 zablokoval jeden členský stát civilní misi EU v Sahelu a svůj postoj hodlal změnit jen pod podmínkou, že jiný členský stát zruší své výhrady týkající se zvláštní mise do Iráku.

Úřad pro publikace

Print	ISBN 978-92-79-91985-5	doi:10.2775/87051	NA-03-18-136-CS-C
PDF	ISBN 978-92-79-92009-7	doi:10.2775/28853	NA-03-18-136-CS-N